

Tomáš Trojan

• z cyklu O mniších a lidech •
spodní řada: z cyklu Něžné pohlaví
průmyslových veletrhů

Tvoří pomalu, v závětrí a nenápadně. Zůstávají ale za ním výrazné soubory dokumentárních fotografií, které dokáží doslova zvednout lidi ze židle. (www.tomastrojan.cz)

V souboru Ve stínu psa je vidět silná stopa klasika černobílé fotografie Josefa Koudelky. Jak volíš způsob vyjádření? A proč zrovna Andalusie?

Koudelka... samozřejmě! Tento soubor vznikl během dvou delších výletů. Jižní Španělsko mne řadu let přitahovalo všemi způsoby – ať už jsem četl Hemingwaye, poslouchal Paca de Lucíu, díval se na filmy od Almodóvara nebo obrazy od Picassa, tomu se prostě nedalo odolat. Navíc tam vznikla řada mých nejoblíbenějších fotografií, od těch „starých bardů s Leicou“, musel jsem tam jet a stálo to za to.

Něžné pohlaví zase trochu připomíná slovenského fotografa Martina Kollára? Hledáš svůj rukopis, nebo jsi programově univerzální?

Myslím, že se v mladé fotografické generaci přečte „autorský rukopis“, to je něco, co je hezké, když člověk získá, ale klást to na první místo, je podle mne nesmysl. Osobně se věnuji tématům, která mě fascinují a hledám k nim formální styl, který k nim pasuje. Když jsem začal pracovně jezdit na průmyslové veletrhy, nevěřil jsem vlastním očím, jak absurdní svět to může být. Esenciálně se to projevilo v postavení slečen-hostesek. Takže ve fotografiích jsem částečně pobouřen neuvěřitelným sexismem tohoto prostředí a hlavně si z toho celého dělám srandu, protože jiný postoj k tomu nemá smysl zaujímat. Hodně jsem si tento ironický fotografický styl užíval, ale nechťel bych u něj zůstat napořád.

A do třetice mniši z Rajhradu. Z fotografií je patrné, že ses k nim dostal hodně blízko... Jaký byl výsledek tvé mise?

O tom bych dovedl mluvit nekontrolovatelně dlouho. Rozhodně mě baví vést s nimi filozofické debaty, protože jsou velmi sečtělí a pálí výbornou slivovici. Díky našemu dlouholetému přátelství mám téměř neomezenou možnost fotografovat u nich v klášteře. Představený kláštera, převor Augustin, se od mládí kamarádí s Jindřichem Štreitem, takže má pochopení pro „pomatené fotografy“, jak nás označuje. O životě mnišů vznikla ohromná řada fotografických dokumentů, ale já se snažil jít jinou cestou, fotografoval jsem barevně a striktně se vyhýbal jakékoliv idealizaci a romantice. Z fotografií samotných je asi jasné, že jsem se soustředil na moderní prvky v životě současných benediktinů a konfrontoval je s tisíciletou tradicí kláštera. Také jsem chtěl do fotografií dostat fakt, že v každém muži, i když je to zrovna mnich, je kus uličnického kluka.

Dotahuješ soubory sám, nebo se spoléháš na pomoc zvenčí?

Fotografuji především proto, že mám vnitřní potřebu se tímto způsobem vyjadřovat ke světu, kde žiji. Můj pocit, že se mi to daří, je tedy hlavně. Pokud ale chci fotografie ukazovat lidem, což chci, tak k dotažení fotografického souboru do prezentovatelného výstupu je myslím nutný pohled někoho dalšího. Zkušeného editora, který dokáže vyhmátnout z mých fotek to, co je nosné a zároveň i srozumitelné pro ostatní. Jedna z nejlepších věcí při studiu na fotografické škole je právě možnost konzultovat svoje fotografie s lidmi, kterých si vážím. Nejpršnější a nejlepší byl polský fotograf Rafal Milach, se kterým jsem mnohokrát diskutoval finální výběr souboru „O mniších a lidech“. Tyto fotografie bych chtěl začátkem příštího roku začít vystavovat, napřed v Rajhradském klášteře, kde vznikaly, a potom i v dalších městech.

Zohledňuješ i názor laiků?

Zajímá mě názor v podstatě každého, kdo nějaký názor má. Vlastně se mi zdá opravdu škoda, že současné umění včetně fotografie, je určené skoro výlučně pro absolventy uměleckých oborů a totálně nečitelné pro drtivou většinu normálních lidí. Já jsem na tom stejně, čím lepší fotografie dělám (podle mého názoru), tím menší okruh mých přátel na ně pozitivně reaguje. Snažím se to nějak vybalancovat, ale asi to moc nemá řešení. Banksy dělá skvělé věci, chytré i srozumitelné zároveň. Akorát, že nejsem Banksy. Každopádně, umění ve veřejném prostoru je dobrá cesta.

Když jsme u těch vlivů, koho z fotografů registruješ?

Práce mých přátel sleduji s velkým zájmem. Co se děje v mém bezprostředním okolí mě zajímá asi víc než „celosvětové“ fotografické dění. Hodně se mi líbí tvorba skupiny Sputnik Photos, blízké jsou mi například práce tří fotografů z ITF sdružených v noba.collective. Ohromnou inspirací jsou pro mne díla, která překračují rámeček „tradiční fotografie“, třeba od Tomáše Pospěcha, Venduly Knopové nebo Petra Willerta. Ale kdybych měl říct jedno jméno ze všech, tak mě od počátků silně ovlivnila tvorba Josefa Koudelky (jak je asi patrné i z mnoha mých fotografií), jeho dílo pro mne stále zůstává měřítkem dobré fotografie.

A fotit jsi začal až jako dospělý?

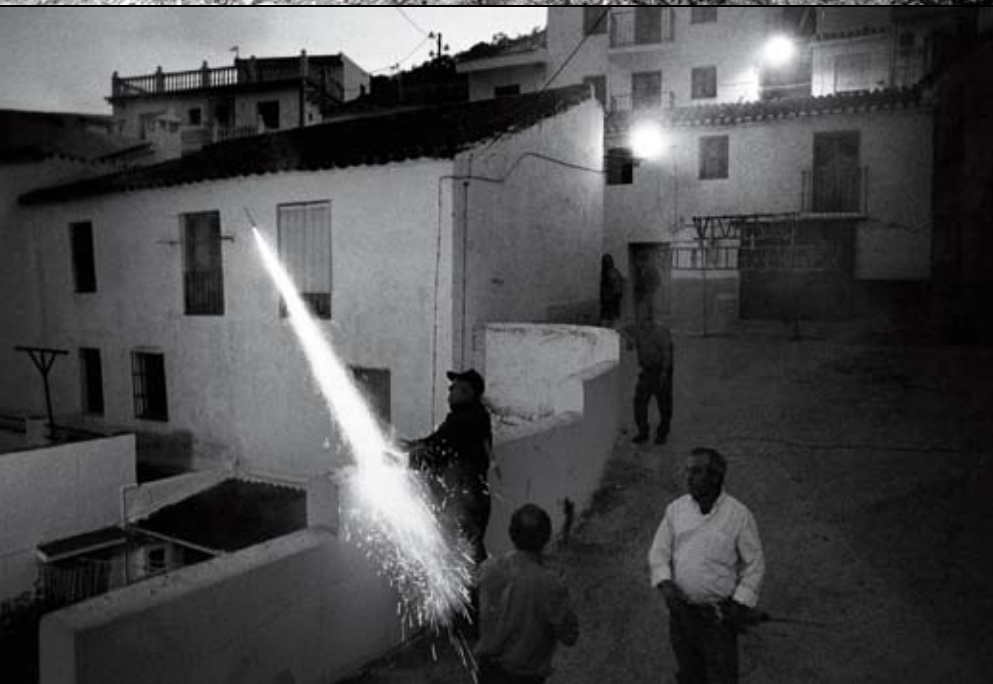
Jsem celkem standardní případ, který začínal ve čtrnácti s tátovou Praktikou. Velice pozvolna jsem se propracovával od banálních fotografií kopretin a pavučin k nějakým zajímavějším námětům. A asi kolem dvacítky jsem začal skutečně fotografovat. Dlouho jsem fotografoval na černobílý film, což mi vydrželo pár let i u digitálu. Když jsem se kolem roku 2007 nadchnul do tvorby Angličana Martina Parra, začal jsem pracovat na „Něžném pohlaví veletrhů“, kde je intenzivní barevnost jedním z nosných prvků, a pak už jsem se k černobílé fotografii nevrátil. Kdykoliv kliknu na čudlík desaturovat, cítím, že z fotografie ztrácím důležitou informaci.

Podle čeho rozdělujeme fotografie na dobré a špatné?

Ta otázka má několik rovin. Když budu divák na výstavě dokumentárních fotografií, tak za špatnou považuji fotografii „předvídatelnou“, která jen ilustruje obecnou představu o tématu, jemuž se věnuje (třeba smutné děti v dětském domově, abych byl trochu konkrétní), místo aby divákovi přinášela nějakou novou skutečnost nebo jiný pohled. Dobrá je taková, která mě na první pohled zaujme výtvarnou originalitou, na druhý pohled nad zprostředkuje i nějaké faktické sdělení, a když mě ještě donutí přemýšlet nad netušenými souvislostmi, jsem nadšený. Z pohledu člověka, který sedí u počítače a třídí, co nafotil, je pro mě dobrá fotografie ta, které jsem ochoten věnovat hodinu práce při editování, pokud mi za ten čas nestojí, tak ji radši rovnou smažu. A výjimečnou fotografií formuje čas, autor je v tomto procesu jen přihlížejícím.

Jak sis jako dokumentarista definoval postprodukcii?

Všechny fotografie zaznamenávám do RAWu a pečlivě je „vyvolávám“ v Lightroomu a někdy doladuji ve Photoshopu, běžně používám i lokální

úpravy, nedovedu si to představit jinak. Ve své volné tvorbě zatím nemám potřebu pozměňovat obsah snímků. Při fotografování na zakázku účel světí prostředky a použiji cokoli, abych dosáhl potřebného výsledku. Myslím, že naprostá technická dokonalost se v dnešní době samozřejmě očekává ve všech fotografických žánrech včetně dokumentu. Takže i dnes dokumentaristé běžně tvoří na střední nebo velký formát. Já si vystačím s digitální fullframe zrcadlovkou, ale velkou část snímků pořizuji ze stativu.

Co považuješ za svůj největší dosavadní úspěch?

Není to nová historika, ale pořád je dost čerstvá na to, abych se o ni podělil: Při promítání fotografií o současném životě mnichů v opatství Rajhrad na mezinárodní konferenci o benediktinském dědictví ve Střední Evropě, byli zástupci polských a slovenských klášterů natolik pohoršeni, že opustili sál. Vadilo jim například, že vysvěcený kněz kydal hnůj a říkali cosi o znevážení úřadu. Nevyprávím to proto, abych si dělal legraci z úzkoprsosti polského katolicismu, ale měl jsem upřímnou radost z toho, že moje fotografie mají schopnost vyvolat i u fotografických laiků tak silnou emocionální reakci, která je dokonce zvedne ze židlí. Na druhou stranu tytéž fotografie vedou k tomu, že moji ateisticky založení přátelé říkají, že ti mniši jsou „sympatický týpci“. To je asi přesně cíl, o který jsem usiloval.

Technika je nepodstatná, ale budiž. Čím fotíš?

Mám Nikon se třemi pevnými objektivy (20, 50 a 85 mm) a stativem a připadám si, že s tím můžu nafotit všechno na světě. Za zmínku možná stojí, že jsem v posledních třech letech nejvíce střídal objektivy 35 a 50 mm, když jsem potom ze stovek fotografií vybíral ty nejlepší, 80 % jich vzniklo tou padesátkou. Tak jsem pětaticítku prodal a je to.

Na čem pracuješ v současnosti?

Mám takovou blbou vlastnost, že jsem docela pomalý, všechno mi trvá dlouho. Mezi první a poslední fotografií souboru o mniších uběhlo 11 let. Nejenom, že bych byl tak pečlivý, ale prostě mám rád, když věci běží v pohodičce, neumím vyvinout tah na branku, který je dneska asi potřeba. Aktuálně mám rozpracované téma interiérů rekreačních chat postavených za hlubokého socialismu a vypadajících víceméně pořád stejně až do dneška, jenom se všude usazují artefakty plynoucích desetiletí. A ve fázi čtení dostupných materiálů je další téma, které se týká církve, konkrétně tajně svěcených kněží. Pro vysvětlení: já teď nejsem praktikující křesťan, ale vyrostl jsem v katolické rodině, takže práce na těchto tématech je pro mne způsob udržování smysluplného vztahu s církví, které si velice vážím a zároveň mě dost irituje.

JAN BARTOŠ

● z cyklu Ve stínu psa